

Укладач:

Л.І. Татаурова

викладачка-методистка, завідуюча
відділом музично-теоретичних
дисциплін Дитячої школи мистецтв,
м. Обухів

Рецензенти:

Л.В. Портова

спеціалістка вищої категорії,
старша викладачка, завідуюча
відділом музично-теоретичних
дисциплін Дитячої школи мистецтв
№5 імені І.О. Дунаєвського,
м. Харків

В.О. Проваторова

викладачка вищої категорії,
викладачка-методистка, завідуюча
відділом музично-теоретичних
дисциплін Івано-Франківської
дитячої музичної школи №1
імені Миколи Лисенка

Відповідальна
за випуск:

В.М. Зінченко

Рекомендовано

© Татаурова Л.І., 2019 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2019 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Л.І.Татаурова

Сольфеджіо

6 клас

Строк навчання 8 років

Навчальний посібник
для початкової мистецької освіти

Київ - 2019

*Затверджено Державним науково-методичним центром
змісту культурно-мистецької освіти 08 жовтня 2019 р. № 509*

Автор-укладач:	Л. І. Татаурова	Викладач – методист, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої школи мистецтв, м. Обухів
Рецензенти:	Л. В. Портова	Старший викладач, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої школи мистецтв №5 імені І. О. Дунаєвського, м. Харків
	В. О. Проваторова	Викладач – методист, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Івано-Франківської дитячої музичної школи №1 імені Миколи Лисенка
Відповідальна за випуск:	В. М. Зінченко	

Посібник містить навчальний матеріал, що відповідає програмним вимогам для учнів 6 класу восьмирічного терміну навчання (Програма «Сольфеджіо», Київ, 2012).

У цьому виданні поєднані функції підручника, хрестоматій для сольфеджування, співу із текстом, для слухового та нотного аналізу, збірників інтонаційних вправ, практичних завдань з музичної грамоти, а також робочого зошита зі зразками для виконання різних вправ.

Матеріал посібника побудовано за принципом «від простого до складного», що дає можливість здійснити диференційований підхід до навчання учнів не тільки різних за рівнями підготовки, але й з різними музичними здібностями.

Телефон для замовлень: 097-035-34-57; 066-198-14-34.

© Татаурова Л. І., 2019 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2019 р.

Повторення вивченого матеріалу

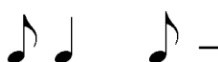
1. Дописати таблицю тональностей.

<i>E-dur</i>		<i>cis-moll</i>
		<i>h-moll</i>
<i>C-dur</i>		<i>a-moll</i>
<i>B-dur</i>		
		<i>c-moll</i>
<i>As-dur</i>		<i>f-moll</i>

2. Заповнити таблицю.

Стійкі ступені ладу —	I	Нестійкі ступені ладу —	
Головні ступені ладу —		Побічні ступені ладу —	
Ввідні звуки (ступені) —		Вони розв`язуються у	
Головні тризвуки ладу —		Побічні тризвуки ладу —	
D ₇ будується на —		D ₇ розв`язується у —	

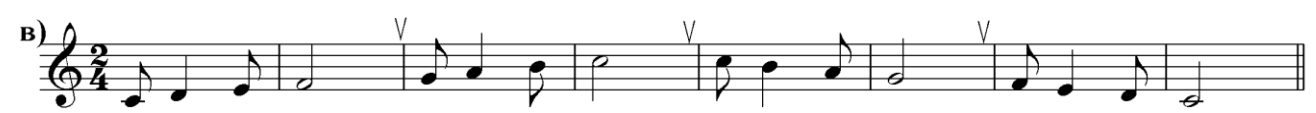
3. Написати назви ритмічних груп.

4. У тональності *C-dur* співати гаму з тактуванням.

6)

В)

5. Дописати та співати секвенції з тактуванням.

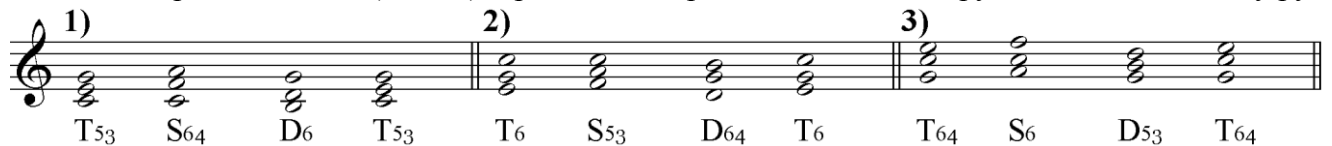

Обернення головних тризвуків ладу (повторення)

6. Зазначити ступені, на яких будуються вказані акорди.

T₅₃ → I	T₆ →	T₆₄ →
S₅₃ →	S₆ →	S₆₄ →
D₅₃ →	D₆ → VII(♯)	D₆₄ →

7. Співати та грати класичні (типові) гармонічні звороти мелодично вгору, вниз та в ламаному русі.

Синкопа (повторення)

8. Визначити мелодичні акорди та співати їх із тактуванням.

9. Транспонувати №8 у *B-dur* (усно).

10. Вивчити напам'ять, підібрати гармонічний супровід.

Козуню-любуню

Бальоро Українська народна пісня

11. Співати гаму з гармонічним супроводом. Визначити акорди (підписати).

12. Співати з гармонічним супроводом. Транспонувати в *D-dur*.

Ріка Суоні

С. Фостер

Allegro

T53 T6 T53 T64 T53 D53 T6 T53 T53

13. Співати з тактуванням.

Мій місяць, милий місяць

Р. Шуман

Повільно

14. Скласти друге речення з ритмом синкопи.

15. Відтворити ритмічні полідромності, рахуючи вголос.

а) $\frac{2}{4}$

б) $\frac{2}{4}$

в) $\frac{3}{4}$

г)* $\frac{4}{4}$

16. Співати з ритмічним супроводом.

Питали хлопці

Українська народна пісня

Помірно

17. Згрупувати тривалості нот за долями з використанням синкоп (заліговані ноти замінити однією нотою, що дорівнює їхній сумі).

Умова

Відповідь

18. Визначити мажорні тональності наданих акордів і дописати їхні ключові знаки за зразком:

F-dur
Фа мажор

S64 I S64 I S64 I D53 V D53 V D53 V

19. Побудувати ч.5 вгору та вниз від наданих звуків.

ч.5 ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓

20. Визначити якісну (тонову) величину наданих секст (м.6 = 3т., в.6 = 3,5т.)

21. У тональності *D-dur* натурального виду співати гаму у прямому русі та терціями.

22. Співати гаму *D-dur* «ламаними» терціями.

23. У *D-dur* побудувати, співати й грати – тритони, зменшений тризвук та доміантовий септакорд із розв'язанням за зразком *C-dur*:

Тритони

зб.4 IV м.6 III зм.5 VII в.3 I зм.53 VII T3 I D7 V T3 I

24. У *D-dur* побудувати, співати й грати головні тризвуки ладу з оберненнями за зразком *C-dur*:

T53 T6 T64 S53 S6 S64 D53 D6 D64

25. Співати з тактуванням. Визначити вид тематичного розвитку.

За річкою, попід гаєм

Помірно Українська народна пісня

26. Виконати двоголосний приклад – один голос грати, а другий – співати.

Уривок з опери "Юланта"

Andante П. Чайковський

27. Співати нотами та зі словами.

Глибока кирниця

Рухливо Українська народна пісня

Гли - бо - ка кир-ни-ця гли-бо-ко ко - па-на, там сто-їть Кат-ру-ся, як на-ма
льо - ва - на. Ла - ла - ла - ла - ла, ха - ха, ла - ла - ла - ла -
ла, ха - ха, ла-ла-ла - ла - ла, ха - ха, як на - ма - льо - ва - на.

28. Проаналізувати будову періоду, визначити вид тематичного розвитку. Вивчити напам'ять.

Транспонувати усно у *C-dur* і *B-dur*.

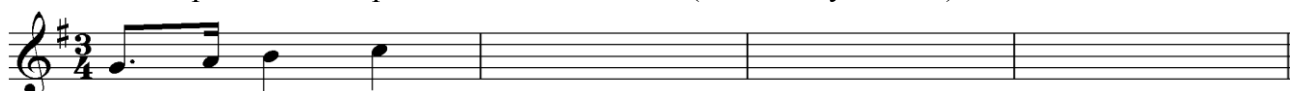
По ягоди

Жваво Чеська народна пісня

29. У тональності *G-dur* дописати ламану гаму за тетра хордами у запропонованому ритмі.

Скласти свій ритмічний варіант викладення гами (записати у зошиті).

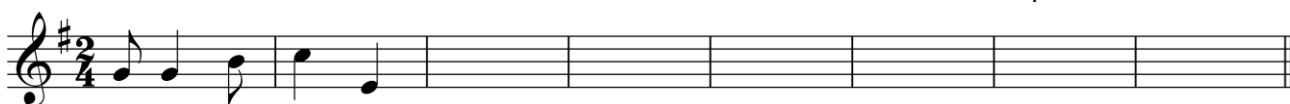

30. У *G-dur*: а) визначити інтервали, співати й грати їх.

в.3
I

б) дописати на основі цієї інтервальної послідовності мелодію у розмірі $\frac{2}{4}$ з ритмом синкопи.

38. У тональності *F-dur* записати ламану гаму за тетраходами з пунктирним ритмом у розмірі $\frac{2}{4}$.

39. Співати гаму *F-dur* терціями та квартами.

40. Визначити, співати та грати інтервали на ступенях *F-dur*.

41. Визначити, співати та грати акорди на ступенях *F-dur*.

42. Співати з тактуванням нотами та зі словами. Транспонувати у *G-dur* (записати без слів з інструментальним групуванням тривалостей нот).

Край дороги широкої

Легко Українська народна пісня

Край до - ро - ги ши - ро - ко - ї, край до - ро - ги ши - ро - ко - ї, кер - ни -
чень - ки гли - бо - ко - ї, кер - ни - чень - ки гли - бо - ко - ї.

43. Вивчити за 2-3 хвилини та записати по пам'яті. Підписати функції для гармонічного супроводу.

Лісовий фотограф

Жваво М. Коваль

44. Заспівати з тактуванням мелодію першого речення та визначити (підкреслити) його жанрову основу: вальс, полька, мазурка, колицьова, марш, сумна пісня. Скласти (записати) друге речення з використанням пунктирного ритму.

45. Співати з ритмічним супроводом.

Дует

Moderato Дж. Верді

Розмір $\frac{3}{8}$ (із пунктирним ритмом)

46. Простукати ритм, рахуючи вголос.

a)

b)

47. Співати з тактуванням.

Як живеш ти

Рухливо Польська народна пісня

48. Вивчити напам'ять.

Італійська пісенька

Помірно П. Чайковський

49. Згрупувати тривалості нот і поділити на такти у розмірі $\frac{3}{8}$.

Умова

Відповідь

50. Побудувати від наданих звуків великі терції вгору та вниз.

51. Побудувати вгору від наданих звуків мажорні та мінорні квартсекстакорди за зразком:

B₆₄ M₆₄ B₆₄ M₆₄ B₆₄ M₆₄ B₆₄ M₆₄

52. У тональності *a-moll* натурального виду записати та співати гаму у розмірі $\frac{3}{8}$ із пунктирним ритмом.

53. Співати гаму *a-moll* гармонічного виду терціями та квартами.

54. У тональності *a-moll* гармонічного виду грати повні функціональні гармонічні звороти:

55. Дописати та заспівати низхідну секвенцію.

56. Співати з тактуванням. Проаналізувати та визначити будову цього модулюючого періоду.

Мазурка

Не дуже швидко

П. Чайковський

57. Визначити гармонічні інтервали у двоголоссі. Співати верхній голос, а нижній – грати (і навпаки).

Гуде вітер вельми в полі

Рухливо

М. Глінка

Тритони та зменшений тризвук у натуральному мажорі та гармонічному мінорі (повторення)

58. Побудувати, співати й грати в тональностях *G-dur* і *F-dur* тритони та зм. VII₅₃ із розв'язанням за зразком *C-dur*:

59. В *a-moll* гармонічного виду співати й грати тритони та зменшений тризвук із розв'язанням.

60. Знайти та позначити тритони в мелодії. Співати з гармонічним супроводом (підписати функції акордів).

Бубнярська полька

Жваво Українська народна пісня

61. Знайти та позначити тритони у двоголосі. Співати на два голоси.

Євгеній Онегін

Рухливо хор з III к. П. Чайковський

62. Знайти та позначити зменшений тризвук у мелодії. Скласти ритмічний супровід.

63. У тональності *d-moll* гармонічного виду побудувати, співати й грати тритони та зменшений тризвук із розв'язанням.

64. Дописати відсутні звуки в акордах *d-moll*.

65. У *d-moll* визначити та розв'язати нестійкі акорди S і D у сусідні тонічні.

66. Скласти друге речення з використанням руху за звуками зм.VII53.

67. Вивчити напам'ять нотами та зі словами.

Дивлюсь я на небо

Л. Александрова

Повільно

Див-люсь я на не - бо тай дум - ку га - да - ю: чо - му я не
со - кіл, чо - му не лі - та - ю? Чо - му ме - ні, Бо - же, ти кри - лець не
дав? Я б зем - лю по - ки - нув і в не - бо злі - тав!

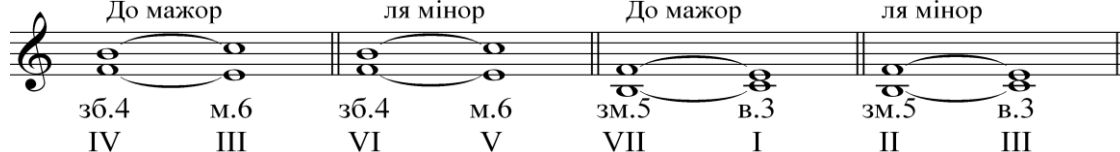
Тритони від VI і II ступенів у мінорі

Ви вже знаєте, що у гармонічному мінорі на IV ступені утворюється зб.4, а на VII[#] – зм.5.

Ці інтервали належать до групи дисонуючих і мають однакову назву – **тритон**.

У мінорі зустрічаються ще два тритони – це **зб.4 на VI ступені** та її обернення – **зм.5 на II**. Вони ніби «перейшли» з паралельного мажору.

<i>C-dur</i>	<i>a-moll</i>	<i>C-dur</i>	<i>a-moll</i>
До мажор	ля мінор	До мажор	ля мінор

зб.4 м.6 зб.4 м.6 зм.5 в.3 зм.5 в.3

IV III VI V VII I II III

68. У *d-moll* побудувати, грати й співати зб.4 на VI ступені і зм.5 на II ст. із розв'язанням.

69. У тональності *e-moll* проаналізувати рух мелодії, знайти та позначити тритони. Співати з тактуванням.

Вийду я на гору

Українська народна пісня

Спокійно

70. Знайти та позначити тритони в русі мелодії. Співати нотами та зі словами.

Ой зацвіла червона калина

Українська народна пісня

Тужливо

Ой за - цві - ла чер-во - на ка-ли - на над кри - ни - це - ю...
Го - ре ж ме - ні, мо-я ма-ту- сень - ко, жи-ти за п'я-ни - це - ю!

71. Визначити вид тематичного розвитку і будову наданої мелодії. Знайти та позначити тритони.

Краплинки

В. Павленко

Помірно

72. Знайти та позначити тритони у русі мелодії. Співати з тактуванням. Транспонувати в *e-moll*.

Справжній друг

Помірно Б. Савельєв

73. Побудувати, співати й грати дві пари тритонів у тональності *e-moll* за зразком *a-moll*:

a-moll
ля мінор

IV VII# VI II

74. Побудувати, співати на два голоси всі чотири тритони в *e-moll* за зразком:

a-moll
ля мінор

VII# II IV VI

75. Знайти і позначити тритони у двоголоссі. Підібрати та записати другий голос до кінця. Співати верхній голос, а нижній грати (і навпаки).

Ой піду я до млина

Весело Українська народна пісня

Зменшений тризвук на II ступені у мінорі

Як відомо, зменшений тризвук можна побудувати на VII ступені мажору і гармонічного мінору. Він складається з двох малих терцій, а між крайніми звуками утворюється інтервал зм.5.

На відміну від гармонічного мінору у натуральному є лише один зменшений тризвук на II ступені (зм. II5₃). Він ніби «перейшов» з паралельного мажору. Це є дисонанс, що потребує розв'язання в звуки тонічного тризвуку. При цьому подвоюється III ступінь ладу, а тоніка відсутня.

C-dur До мажор *a-moll* ля мінор

зм.VII5₃ T₃ зм.II5₃ t₃

76. У *d-moll* та *e-moll* побудувати, співати й грати зм. II5₃ із розв'язанням.

77. Проаналізувати рух мелодії, знайти і позначити зм. II5₃. Вивчити напам'ять та записати.

Гімн міжнародної спілки студентів

В темпі маршу В. Мурадєлі

Домінантовий септакорд

(Повторення)

82. Дописати пропущені слова в правилах:

Домінантовим називається септакорд, що будується на ступені мажору та гармонічного мінору. Позначається –

Ступеневий склад $D_7 = \dots\dots\dots$.

Інтервальний склад $D_7 = \dots\dots\dots$, а між крайніми звуками – За будовою – це малий мажорний септакорд (м.В7).

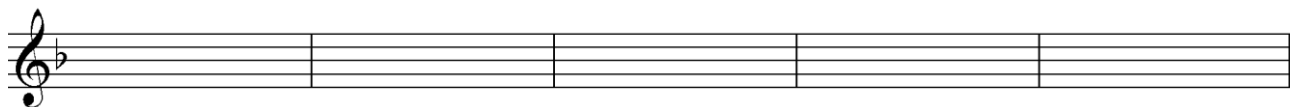
D_7 – акорд , що звучить напружено і потребує за принципом тяжіння нестійких ступенів у

D_7 найчастіше розв'язується в (відсутній тон) із потроєним основним тоном.

83. Побудувати D_7 із розв'язанням у мажорних тональностях до двох знаків.

84. Побудувати D_7 із розв'язанням у мінорних тональностях до двох знаків.

85. Скласти акордову послідовність у *d-moll* та використати D_7 із розв'язанням.

86. У наступних прикладах: визначити тональність, проаналізувати рух мелодій, знайти D_7 , співати з тактуванням.

Вернісаж

Moderato Р. Паулс

87.

Нащо мене зачіпаєш?

Помірно Українська народна пісня

88. Визначити тональність, проаналізувати рух мелодії, знайти D_7 . Вивчити напам'ять.

Од, од корчми

Помірно Українська народна пісня

89. У тональності *B-dur* визначити мелодичні акорди та співати з тактуванням.

90. На ступенях *B-dur* побудувати, співати й грати вказані інтервали.

в.6 м.6 ч.8 м.7 зм.5 в.3
 V VI V V VII I

91. На основі інтервальної послідовності з попереднього завдання скласти мелодію у розмірі $\frac{3}{4}$.

в.6 м.6 ч.8 м.7 зм.5 в.3
 V VI V V VII I

92. Співати гаму *B-dur* у ритмі мазурки з гармонічним супроводом. Підписати функції акордів.

93. У *B-dur* побудувати, співати й грати – тритони, зменшений тризвук та домінантовий септакорд із розв'язанням за зразком *C-dur*:

Тритони

зб.4 м.6 зм.5 в.3 зм.53 Т3 D7 Т3
 IV III VII I VII I V I

94. Визначити акорди, що зустрічаються у мелодії. Співати з підібраним гармонічним супроводом.

Швабська пісня

Moderato

95. Побудувати вгору від наданих звуків мажорні та мінорні секстакорди за зразком:

B6 M6 B6 M6 B6 M6 B6 M6

96. У тональності *g-moll* співати ламану гаму за тетра хордами натурального та гармонічного видів терціями.

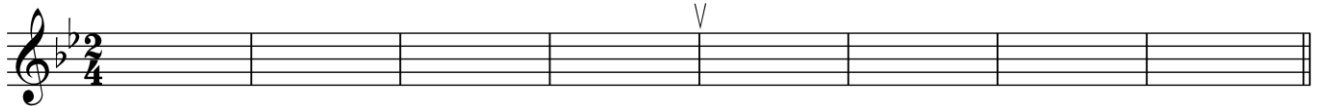
97. Записати та співати гаму *g-moll* мелодичного виду в розмірі $\frac{3}{8}$ із пунктирним ритмом.

98. У *g-moll* гармонічного виду побудувати, співати й грати:

а) інтервальну послідовність – ч.5 м.6 зм.5 м.3 зб.4 м.6 зб.4 в.б;
 I I VII I VI V IV III

б) акордову послідовність – **t6 D64 t6 t64 s6 D7** із розв'язанням;

в) скласти мелодію з ритмом синкопи та з рухом звуками домінантового септакорду в заключній каденції.

99. Визначити побудовані акорди в гармонічному супроводі, добудувати вказані акорди в тій самій фактурі. Вивчити напам'ять, співати із супроводом.

Не спокушай М. Глінка

Не поспішаючи

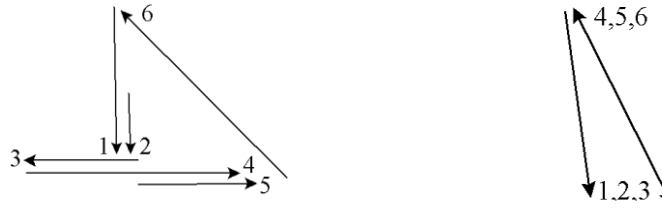
100. Знайти та визначити акорди у мелодії. Співати з тактуванням.

Марш-спогад Є. Мартінов

Moderato

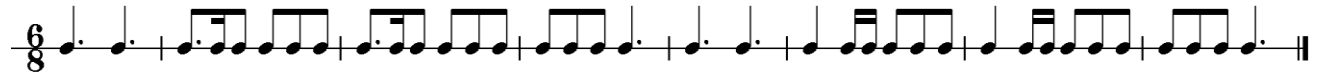
101. Грати двома руками акордову послідовність у різних видах фактури. Позначити функції акордів. Транспонувати в тональності *a-moll* і *d-moll*.

Складний розмір $\frac{6}{8}$ (із пунктирним ритмом)

102. Відтворити ритмічні послідовності, рахуючи вголос.

а)

б)

103. Співати з тактуванням. Дописати другий голос у повторенні другого речення з використанням тритонів у двоголосі.

Ой там за лісом, за дубиною

Помірно Українська народна пісня

Ой там за лі - сом, за ду - би - но - ю, си - дів го - луб - ко
з го - лу - би - но - ю, си - дів го - луб - ко з го - лу - би - но - ю.

104. Записати у басовому ключі.

Нісенітниця

Allegretto Англійська народна пісня

105. Співати з тактуванням.

Шехеразада

(III частина)

М. Римський-Корсаков

Andantino

106. Співати з тактуванням октавою нижче.

Концерт для валторни з оркестром №1

В.-А. Моцарт

Allegro

107. Вивчити напам'ять (або повторити) і записати без слів по пам'яті.

Пісенька про Септиму і Домінантсептакорд

Рухливо Учні 4 класу

По - стри - ба - ем і по - смі - є - мось Сеп - ти - ма і я!
Як - що Сеп - ти - му за - пов - нить тер - цій хо - ро - вод,
Під - стриб - ну - ли, по - смі - я - лись, ве - се - ло нам як!
но - ти ра - діс - но стан - цю - ють До - мі - нант - септ - а - корд!

The musical score is written on two staves in 6/8 time. The melody is simple and rhythmic, with lyrics in Ukrainian. The first staff contains the first two lines of the song, and the second staff contains the next two lines. The lyrics are written below the notes.

108. Спочатку простукати ритми мелодій, рахуючи вголос: у розмірі $\frac{3}{4}$ – 1-і, 2-і, 3-і;

у розмірі $\frac{6}{8}$ – 1-2-3, 4-5-6. А потім співати з тактуванням в обох розмірах.

The exercise consists of two staves of music in G major. The first staff is in 3/4 time and the second staff is in 6/8 time. Both staves show a sequence of rhythmic patterns corresponding to the lyrics: 1-і, 2-і, 3-і; 1-2-3, 4-5-6.

109. Замінити групування наданої мелодії з розміру $\frac{6}{8}$ на розмір $\frac{3}{4}$ (за зразком попереднього прикладу) співати з тактуванням в обох розмірах.

The exercise consists of two staves of music in G major. The first staff is in 6/8 time and the second staff is in 3/4 time. Both staves show a sequence of rhythmic patterns corresponding to the lyrics: 1-і, 2-і, 3-і; 1-2-3, 4-5-6.

110. У тональності *h-moll* співати гаму трьох видів у прямому русі та терціями.

111. У *h-moll* співати гаму натурального та гармонічного видів двоголосно в терцію у наданому ритмі:

The exercise consists of two staves of music in G major. The first staff is in 6/8 time and the second staff is in 6/8 time. Both staves show a sequence of rhythmic patterns corresponding to the lyrics: 1-і, 2-і, 3-і; 1-2-3, 4-5-6.

112. У *h-moll* побудувати та співати: дві пари тритонів, два зменшених тризвука та D7 із розв'язанням.

113. У *h-moll* побудувати, співати й грати три класичних (типових) гармонічних звороти.

114. Співати нотами та зі словами. Транспонувати в *d-moll*.

Вечір на дворі

Українська народна пісня

Вечір на дво - рі, ніч на - сту - па - є, вий - ди дів - чи - но,
сер - це ба - жа - є, чис - то - є не - бо зі - ронь - ки вкри - ли.
Вий - ди дів - чи - но, до ме - не ми - ла. //ми - ла.

115. Вивчити напам'ять.

Прилетіла перепілонька

(обробка Л. Ревуцького)

Українська народна пісня

Рухливо

116. Співати двоголосся.

Піють півні

(обробка М. Леонтовича)

Українська народна пісня

Помірно

117. Закінчити речення каденціями.

118. Грати двома руками акордову послідовність у різних видах фактури. Знайти і позначити домінантсептакорд. Транспонувати в тональності *a-moll* і *d-moll*.

а) б)

в)

Обернення домінантсептакорду

Домінантовий септакорд (D₇), як кожний септакорд, має три обернення:

Фа мажор

1) 2) 3)

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

7 6 5 4 3 2

Цифрове позначення обернень відображує відстань від нижнього звуку послідовно до його септими і прими, що складають секунду. Місцезнаходження секунди є показником обернення.

- 1) **Квінтсектакорд**, позначається цифрами **65**, будується від **терцієвого тону** акорду, складається з 3 + 3 + 2 (показник обернення 2 знаходиться угорі акорду).
- 2) **Терцквартакорд**, позначається цифрами **43**, будується від **квінтового тону** акорду, складається з 3 + 2 + 3 (секунда знаходиться у середині акорду).
- 3) **Секундакорд**, позначається цифрою **2**, будується від **септимового тону** акорду, складається з 2 + 3 + 3 (секунда знаходиться унизу акорду).

119. Зробити обернення наданих домінантсептакордів за зразком. Співати з назвою знаків.

ре мінор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

мі мінор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

соль мінор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

120. Зробити обернення наданих домінантсептакордів за зразком. Співати з назвою знаків.

ре мінор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

соль мінор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

Сі^b мажор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

121. Зробити обернення наданих домінантсептакордів за зразком.

ре мінор До мажор ля мінор

D₇ D₆₅ D₄₃ D₂ D₇ D₆₅ D₄₃ D₂ D₇ D₆₅ D₄₃ D₂

122. У тональностях *G-dur* та *D-dur* зробити обернення D_7 та позначити їх.

123. Визначити й позначити D_7 та його обернення (звертати увагу на місцезнаходження секунди).

Фа мажор Ре мажор Сі б мажор

124. Визначити й позначити обернення D_7 (м.В7).

125. Знайти й позначити D_7 та його обернення у русі мелодії. Співати з тактуванням.

Ах, мій Ясеню

Стримано Польська народна пісня

126. У тональності *A-dur* співати гаму в прямому русі, терціями та квартами.

127. У тональності *A-dur* побудувати D_7 та його обернення.

128. Вивчити напам'ять.

Соната №11 (*A-dur* I ч.)

Andante grazioso В. А. Моцарт

129. Підкреслити допоміжні хроматичні звуки. Співати з тактуванням.

Опера "Стифеліо", II д.

Allegro Дж. Верді

130. Співати у зручному діапазоні.

Серенада

Andante cantabile Й. Гайдн

Домінантовий квінтсекстакорд (D65) із розв'язанням у мажорі та гармонічному мінорі

↗	Будується <u>на VII</u> ступені мажору та гармонічного мінору.
D65 →	Складається з м.3 + м.3 + в.2 (Зм.5з + в.2).
↘	Розв'язується у тонічний тризвук з подвоєним основним тоном.

C-dur
До мажор

D65
VII

a-moll
ля мінор

D65
VII#

131. У наданих тональностях побудувати D65 із розв'язанням за зразком *C-dur* і *a-moll*.

G-dur
Соль мажор

e-moll
мі мінор

F-dur
Фа мажор

d-moll
ре мінор

D-dur
Ре мажор

h-moll
сі мінор

132. В *A-dur* та *fis-moll* (гарм.) побудувати D65 із розв'язанням за зразком *C-dur* та *a-moll*.

133. Побудувати, співати й грати в *A-dur* акордову послідовність:

T53 D6 D65 T53 S64 T53

134. Знайти та позначити D7 із його оберненнями. Вивчити напам'ять за 3-5 хвил. та записати.

Про Олечку

Д. Кабалевський

135. Знайти та позначити D7 та його обернення.

Сонатина для фортепіано

Allegro В.-А. Моцарт

136. За ключовими знаками визначити мажорні тональності. Грати наданий гармонічний зворот, як транспонуючу секвенцію у цих мажорах.

A-dur

T53 S64 D65 T53

B-dur

137. У тональності *fis-moll* (гарм.) побудувати, співати й грати:

- а) гаму гармонічного та мелодичного видів із розв'язанням нестійких ступенів у стійкі;
- б) дві пари тритонів, зм. VII₅₃ та зм. II₅₃ із розв'язанням;
- в) D₇ та його обернення

138. Побудувати, співати й грати у *fis-moll* (гарм.) акордову послідовність: **t₅₃ s₆₄ D₆₅ → t₅₃**.

139. Співати з тактуванням нотами та зі словами.

Ой у мого брата під горою хата

Поволі Українська народна пісня

Ой у мо - го бра - та під го - ро - ю ха - та,
ха - та під го - ро - ю, са - док над во - до - ю.

140. Транспонувати у соль мінор, використовуючи інструментальне групування тривалостей нот.

Пасла дівка лебеді

Поволі Українська народна пісня

Пас - ла дів - ка ле - бе - ді на зе - ле - ній ле - ва - ді.
Гей! До - леж мо - я, до - ле, на зе - ле - ній ле - ва - ді.

141. Записати у басовому ключі на октаву нижче.

Козака несуть

Помірно, з сумом Українська народна пісня

142. Від наданих звуків побудувати вгору **D₆₅** (м.3 + м.3 + в.2) і розв'язати в однойменні тональності за зразком.

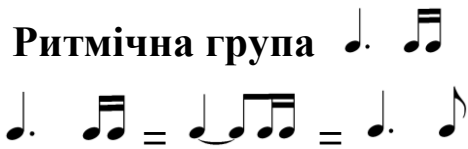
C-dur c-moll
До мажор до мінор

D₆₅ T₅₃ D₆₅ t₅₃ D₆₅ D₆₅
VII VII₇ VII VII₇

143. Визначити однойменні тональності, в яких побудовано **D₆₅**, виставити їхні ключові знаки і розв'язати за зразком.

C-dur c-moll
До мажор до мінор

D₆₅ T₅₃ D₆₅ t₅₃ D₆₅ T₅₃ D₆₅ t₅₃
VII VII₇ VII VII₇ VII VII₇

Ритмічна група

144. Простукати ритм, рахуючи вголос.

a)

b)

в)

145. Визначити тональність. Співати з тактуванням.

Над ланами сонце сходить
 Рішуче Українська народна пісня

146. Співати з підібраним ритмічним супроводом.

Ой пряду, пряду
 Повільно Українська народна пісня

147. Співати з тактуванням. Підібрати гармонічний супровід.

Угорський танець №5
 Con brio Й. Брамс

148. Співати двоголосні вправи з тактуванням.

a)

b)

149. Співати з тактуванням октавою нижче.

Полонез

Помірно М. Огінський

150. Вивчити напам'ять та записати.

Менует

Анімато Й. Крігер

Домінантовий терцквартакорд (D₄₃) із розв'язанням у мажорі та гармонічному мінорі

D₄₃	↗	Будується <u>на II</u> ступені мажору та гармонічного мінору.
	→	Складається з м.3 + <u>в.2</u> + в.3.
	↘	Розв'язується в розгорнутий тонічний тризвук.

До мажор (C-dur) ля мінор (a-moll)

D₄₃ D₄₃

II II

T₅₃ t₅₃

151. У наданих паралельних тональностях побудувати D₄₃ із розв'язанням за зразком До мажору (C-dur) і ля мінору (a-moll).

Соль мажор мі мінор Фа мажор ре мінор Ре мажор сі мінор

B-dur g-moll A-dur fis-moll

152. Визначити тональність, знайти рух звуками D₄₃, співати з тактуванням. Транспонувати в e-moll.

Чеська пісня

Повільно

153. Визначити тональність, знайти рух звуками D4₃, співати з тактуванням.

Мельник і струмок

Andante Ф. Шуберт

154. У тональності *Es-dur* співати: а) гаму натурального виду в прямому русі та терціями;
 б) ступені – I IV ↓VII III I VI IV ↑VII I;
 в) дві пари тритонів, зм. VII5₃ та зм. II5₃ із розв'язанням;
 г) D7, D6₅, D4₃ із розв'язанням;
 д) акордову послідовність – T5₃ S6₄ D6₅ – D4₃ → T5₃.

155. Співати з тактуванням, підписати функції для гармонічного супроводу.

Було ж не рубати зеленої вишні

Швидко Українська народна пісня

156. Співати з тактуванням октавою вище.

Повіяв вітер степовий

Повільно Українська народна пісня

157. Визначити, чого не вистачає в запису мелодії? виправити це непорозуміння. Знайти і позначити рух звуками D4₃.

Пісня без слів

Andante Ф. Мендельсон

158. За ключовими знаками визначити мажорні тональності. Грати наданий гармонічний зворот, як траспонууючу секвенцію у цих мажорах.

Es-dur *F-dur*

T5₃ S5₃ D4₃ T5₃ T5₃

163. Знайти та позначити D2 та інтервали в стрибках у русі мелодії.

День Перемоги

В темпі маршу

Д. Тухманов

164. У тональності *c-moll* співати: а) гаму трьох видів у прямому русі;
 б) ступені – I IV ↓VII# III I ↑VI IV ↑VII# I;
 в) усі тритони з розв'язанням;
 г) D7, D65, D43, D2 із розв'язанням;
 д) акордову послідовність – t6 s53 D2 → t6 D43 → t53.

165. Знайти і позначити рух мелодії звуками D2. Підібрати гармонічний супровід.

Українська народна пісня

Не поспішаючи

166. Вслухатися у звучання мелодії та створити другий голос там, де він потрібен.

Ой у гаю, при Дунаю

Українська народна пісня

Ой у га - ю, при Ду - на - ю, со - ло - вей ще - бе - че, то він сво - ю
 всю пта - ши - ну до гніз - деч - ка кли - че. Ой тьох - тьох, віть тьох - тьох - тьох,
 со - ло - вей ще - бе - че, то він сво - ю всю пта - ши - ну до гніз - деч - ка кли - че.

167. Співати нотами та зі словами. Транспонувати в *d-moll*.

Стоїть гора високая

Помірно

М. Лисенко

Сто-їть го - ра ви - со - ка - я, по - під го - ро - ю гай, гай. Зе - ле - ний
 гай, гус - те - сень - кий, не - на - че справ-жній рай. Зе - рай.

172. Співати секвенції з тактуванням.

а)

б)

в)

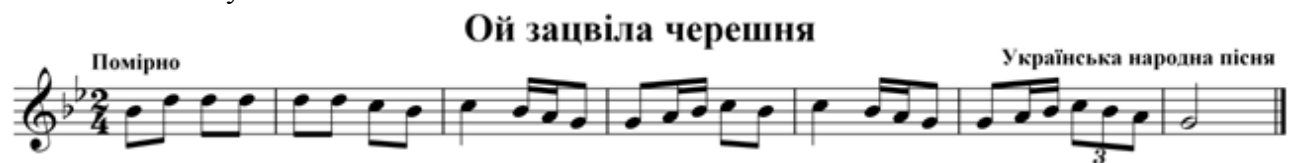

173. Скласти (записати) секвенцію, використовуючи тріоль.

174. Визначити вид тематичного розвитку. Транспонувати у *D-dur*. Співати з тактуванням.

175. Співати з тактуванням.

176. Співати з ритмічним супроводом.

177. Скласти ритмічний супровід.

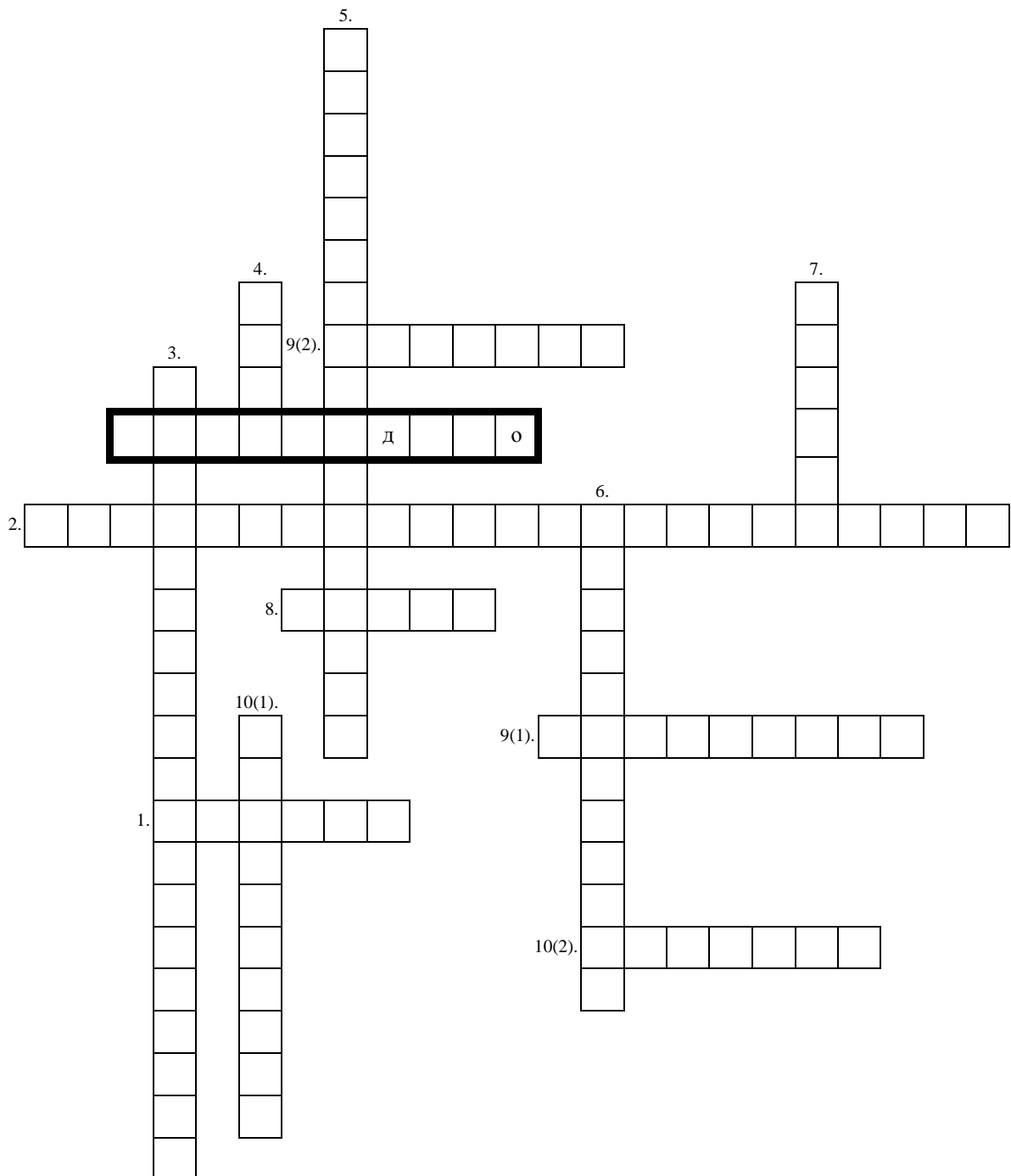

178. Записати у скрипковому ключі октавою вище (при повторенні другого речення використати знак репризи), простукати ритм, співати з тактуванням, вивчити напам'ять.

185. Розгадати кросворд №2. Якщо вірно заповнити клітинки, то у виділеному слові можна буде впізнати назву важливого загальномузичного предмету.

Укладач К. Гломозда, 5 клас

1. Як називається інтервал, у якому 3,5 тони?
2. Як називається акорд, що складається з м.3 + м.3 + в.2?
3. Як називається акорд, що складається з в.2 + в.3 + м.3?
4. Яку ноту називають **g**?
5. Як називається акорд з 4-х звуків, який будується на V ступені мажору або гармонічного мінору?
6. Як називається IV ступінь ладу?
7. Як називається інтервал, у якому 2,5 тони?
8. Як називається співзвуччя з 3-х або більше нот?
9. (2 слова). Як називається акорд, що складається з м.3 + м.3?
10. (2 слова). Як називається акорд, що складається з в.3 + в.3?

Гармонічний мажор

**Гармонічний вид мажору відрізняється від натурального
пониженням на півтону VI ступеня**

Будова верхнього тетраходу гармонічного мажору співпадає з будовою верхнього тетраходу однойменного гармонічного мінору.

Пониження VI ступеня впливає на ладове забарвлення акордів субдомінантової функції, які стають мінорними.

Завдяки VI пониженому ступеню у гармонічному мажорі з'являється друга пара тритонів:
зб.4 – VI^b, зм.5 – II та Зм5₃ – II (вони ніби «перейшли» з однойменного натурального мінору).

У музиці гармонічний мажор використовується досить часто, але рідко можна знайти твір, цілком витриманий в цьому ладу. Зазвичай гармонічний мажор чергується з натуральним, точніше – вводиться для ладового контрасту.

186. У тональностях *D-dur* та *B-dur* побудувати, співати й грати гами гармонічного виду.

187. У тональностях *D-dur* та *B-dur* гармонічного виду побудувати, співати й грати:

зб.4 – VI^b, зм.5 – II та ЗмII₅₃ із розв'язанням за зразком *C-dur* (гарм.).

188. У тональності *D-dur* гармонічному побудувати, співати й грати акордову послідовність:

T₆ s₅₃ D₂ → T₆ T₆₄ s₆ D₇ → T₃.

189. Співати з тактуванням. Звертати увагу на вид мажору.

Ніч перед Різдвом

М. Римський-Корсаков

190. В *Es-dur* (гарм.) побудувати та співати: гаму і вказані послідовності інтервалів та акордів.

5 6 5 3 6 T₅₃ S₆₄ D₆ D₆₅ T₅₃
 I I II III III

191. Транспонувати в *F-dur*, використати знак скорочення запису – репризу. Співати з тактуванням.

Попутна пісня М. Глінка

Швидко

192. Співати з тактуванням нотами та зі словами. Скласти ритмічний супровід.

Ой на горі мак Українська народна пісня

Рухливо

Ой на го - рі мак, під - го - ро - ю так... Мак, ма - ки, ма - кі - воч - ки,
 зо - ло - ті - ї го - лі - воч - ки. Стань - те ви так, як - на го - рі мак!

193. Співати з тактуванням.

Фрагмент з музики до к/ф "Нові часи" Ч. Чаплін

Moderato

194. В *F-dur* гармонічного виду побудувати: гаму та вказану інтервальну послідовність. Визначити тонову величину інтервалів (дописати літери). Співати та грати їх.

3 3 2 4 3 3
 I VI^b VI^b V IV III

195. Скласти друге речення з використанням гармонічного мажору.

Характерні інтервали (зб.2 та зм.7)

Характерними називаються інтервали, які зустрічаються **тільки у гармонічних видах** мажору та мінору. До них належать: збільшена секунда (зб.2) та її обернення – зменшена септима (зм.7).

Характерні інтервали	<i>Dur</i> гармонічний	<i>moll</i> гармонічний	Розв'язання
зб.2	VI \flat	VI	ч.4
зм.7	VII	VII \sharp	ч.5

У гармонічному мажорі характерні інтервали виникають завдяки пониженню VI ступеня.

У гармонічному мінорі вони з'являються від підвищення VII ступеня.

Збільшена секунда при розв'язанні розширюється та переходить в чисту квірту на V ступені.

Зменшена септима при розв'язанні звужується та переходить в чисту квінту на I ступені.

C-dur (гарм.) *a-moll* (гарм.)
 зб.2 → ч.4 зм.7 → ч.5 зб.2 → ч.4 зм.7 → ч.5
 VI \flat V VII I VI V VII \sharp I

196. Побудувати характерні інтервали (зб.2 та зм.7) з розв'язанням у гармонічних видах *D-dur* і *h-moll* (за зразком *C-dur* і *a-moll*).

197. Побудувати характерні інтервали (зб.2 та зм.7) в гармонічних видах однойменних тональностей *G-dur* і *g-moll*.

198. За ключовими знаками визначити паралельні тональності і побудувати в них зб.2 з розв'язанням за зразком:

A-dur (г.) *fis-moll* (г.)
 зб.2 ч.4 зб.2 ч.4
 VI \flat V VI V

199. За ключовими знаками визначити паралельні тональності та побудувати в них зм.7 з розв'язанням за зразком:

A-dur (г.) *fis-moll* (г.)
 зм.7 ч.5 зм.7 ч.5
 VII I VII \sharp I

200. У наступних мелодіях знайти і позначити характерні інтервали. Співати їх з тактуванням. Одну мелодію, за вибором, вивчити напам'ять і записати.

Moderato

201.

202.

Інвенція

Й. С. Бах

203.

Їхав козак

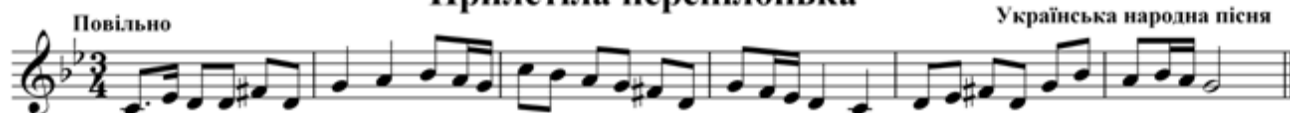
Українська народна пісня

204.

Прилетіла перепілонька

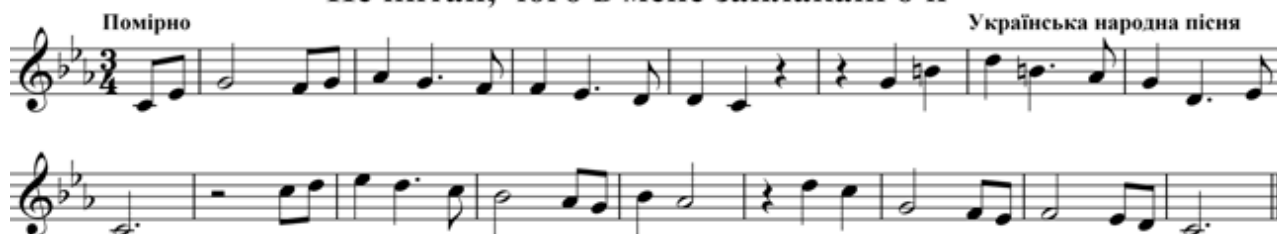
Українська народна пісня

205.

Не питай, чого в мене заплакані очі

Українська народна пісня

206.

Романс черепахи Тортіли

з к/ф "Пригоди Буратіно"

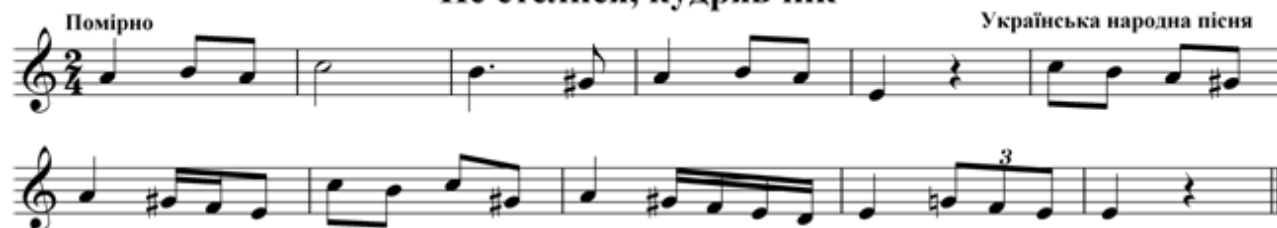
О. Рибніков

207.

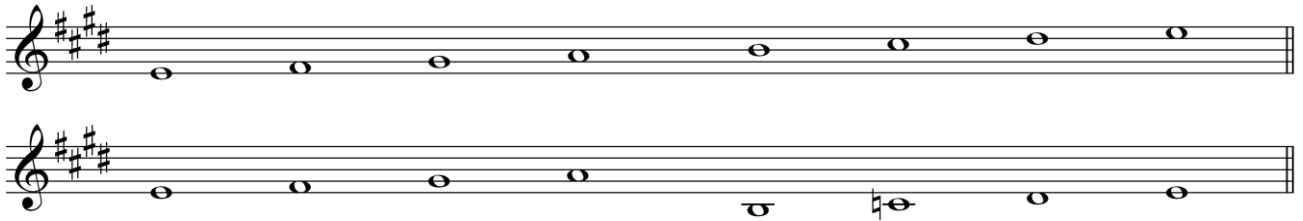
Не стелися, кудрявчик

Українська народна пісня

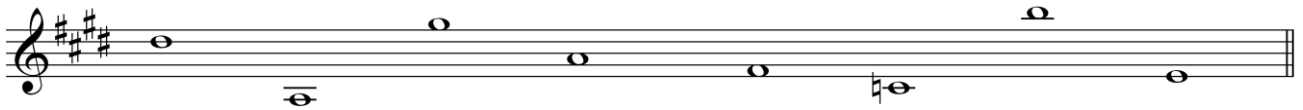

Тональності з чотирма ключовими знаками

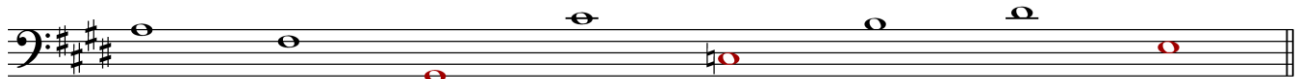
208. У тональності *E-dur* позначити ступені римськими цифрами, стрілками вказати розв'язання нестійких ступенів у стійкі, співати гаму рівними тривалостями з назвою ключових знаків.

209. Підписати римськими цифрами ступені *E-dur*, нестійкі зафарбувати.

210. Визначити і підписати ступені *E-dur*, нестійкі зафарбувати.

211. Побудувати й співати у тональності *E-dur* гарм. дві пари тритонів із розв'язанням.

212. Побудувати й співати в тональності *E-dur* гарм. характерні інтервали (зб.2 та зм.7) із розв.

213. Побудувати, співати та грати в тональності *E-dur* гармонічного виду акордову послідовність:

$$T_6 \ s_5 \ D_2 \rightarrow T_6 \ T_{64} \ s_6 \ D_7 \rightarrow T_3.$$

214. Побудувати інтервали від V ступеня *E-dur* у запропонованому ритмі. Визначити їхню тонову величину (дописати літери до цифр). Створену мелодію впізнати. Співати її із підібраним гармонічним супроводом.

215. Вивчити напам'ять за 5 хвилин і записати з використанням знаків скорочення нотного запису: репризи та двох вольт.

Українська танцювальна мелодія

216. Визначити акорди у басовому ключі. Грати їх лівою рукою та використати, як супровід до попереднього прикладу української танцювальної мелодії.

217. Скласти ритмічний супровід до мелодії.

Раз приходжу я додому Українська народна пісня

Рухливо

The score consists of a single melodic line on a treble clef staff. The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The melody is written in a rhythmic, dance-like style with eighth and sixteenth notes.

218. Співати нотами та зі словами.

Ой у саду, саду Українська народна пісня

Помірно

The score consists of two staves. The top staff is the melody with lyrics underneath. The bottom staff is the accompaniment. The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 4/4. The melody is simple and folk-like.

Ой у са - ду, са - ду, са - ду - ви - но - гра - ду. Ра - дуй - ся,
ра - дуй - ся, зем - ле, Син Бо - жий на - ро - див - ся!

219. Вивчити напам'ять. Підібрати гармонічний супровід.

Соната №27, ч.ІІ Л. Бетховен

Співуче

The score consists of a single melodic line on a treble clef staff. The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The melody is lyrical and expressive.

220. Співати з тактуванням. Визначити вид мажору.

Тюрські фрагменти М. Ішполітов-Іванов

Помірно

The score consists of three staves. The top staff is the melody. The middle and bottom staves are accompaniment. The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The melody is rhythmic and features many accidentals.

221. Вивчити напам'ять.

У дорогу Ф. Шуберт

Рухливо

The score consists of two staves. The top staff is the melody. The bottom staff is the accompaniment. The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The melody is rhythmic and features many accidentals.

222. Співати на два голоси.

Ой сад-виноград Українська народна пісня

Швидко

The score consists of two staves. The top staff is the melody. The bottom staff is the accompaniment. The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The melody is rhythmic and features many accidentals.

223. Співати й грати гаму *E-dur* натурального та гармонічного видів у запропонованому ритмі. Визначити (підписати) акорди.

224. Підібрати та дописати акорди у гармонічному супроводі. Співати і грати напам'ять.

Ой під вишнею

Весело

Українська народна пісня

225. Скласти (дописати) другі речення чотирьох варіацій на тему попереднього прикладу – популярної української пісні «Ой під вишнею». Співати та грати їх.

Вар. №1 (видозміна ритму із застосуванням тріолей та неакордових звуків).

Вар. №2 - Краков'як (видозміна ритму із застосуванням синкоп та неакордових звуків).

Вар. №3 - Мазурка (видозміна розміру, ритму із застосуванням неакордових звуків).

Вар. №4 - Сумна пісня (видозміна ладу, розміру, ритму із застосуванням неакордових звуків).

226. У тональності *cis-moll* побудувати і співати:

- а) Гаму натурального, гармонічного та мелодичного видів;
- б) Дві пари тритонів із розв'язанням;
- в) Характерні інтервали – зб.2 та зм.7 з розв'язанням;
- г) Акордову послідовність – $t_6 \ s_5_3 \ D_2 \rightarrow t_6 \ D_4_3 \rightarrow t_5_3$.

227. Співати з тактуванням.

Шумлять верби

Не поспішаючи Українська народна пісня

228. Вивчити напам'ять. Підібрати гармонічний супровід.

Сонце низенько
(арія Петра з опери "Наталка-Полтавка")

Помірно М. Лисенко

229. Співати з тактуванням. Транспонувати у *c-moll*.

Помірно Українська народна пісня

230. Виписати каденційні звороти з попередніх 3-х прикладів, проаналізувати їх ступеневий склад.

231. Співати з тактуванням.

Опера "Борис Годунов". Вступ

Не поспішаючи М. Мусоргський

232. Співати двоголосся.

Спи, моя любя

Повільно Словацька народна пісня

233. Визначити акорди за зразком.

Зразок

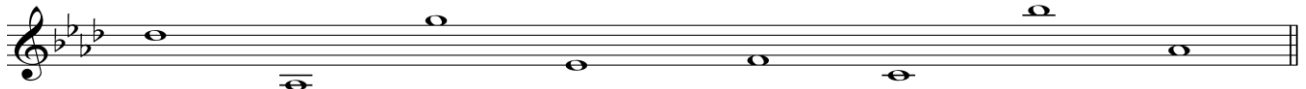

M₆₄

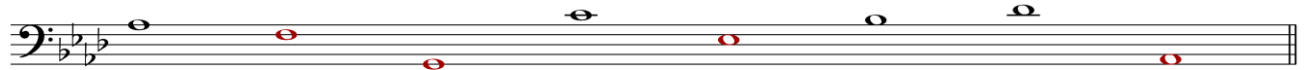
234. У тональності *As-dur* співати гаму натурального виду терціями і квартами з назвою ключових знаків.

235. У тональності *As-dur* побудувати і співати гаму гармонічного виду.

236. Підписати римськими цифрами ступені *As-dur*, нестійкі зафарбувати.

237. Підписати римськими цифрами ступені *As-dur*, нестійкі зафарбувати.

238. У тональності *As-dur* побудувати, співати й грати D7 із оберненнями і розв'язанням.

Зразок в *C-dur*

D7 T₃ D₆₅ T₅₃ D₄₃ T₅₃ D₂ T₆

D7 T₃ D₆₅ T₅₃ D₄₃ T₅₃ D₂ T₆

239. Від наданих ступенів *As-dur* побудувати вниз позначені інтервали, визначити їхню тонову величину (дописати літери до цифр). Співати двоголосно.

↓ в.3 ч.5 6 5 3 3 5 6 5 3 6 7 5 3

240. Скласти висхідну секвенцію в *As-dur*, застосовувати наданий ритм.

241. Співати з тактуванням.

Повільно **Ой ходила Галюня** Українська народна пісня

242. а) Співати з ритмічним супроводом. Вивчити напам'ять.

Рухливо **Ой хмариться - дощ буде** Українська народна пісня

б) Співати двоголосно. Вивчити напам'ять.

Ой хмариться - дощ буде

Рухливо Українська народна пісня

243. Вивчити напам'ять. Підібрати гармонічний супровід.

Повільно Р. Пауле

Колискова

За піч-ко-ю спі - ва цвір-кун, вга-муй-ся і не плач син ку. Глянь, за вік-ном мо - ро - зя - на

та світ-ла ніч-ка зо - ря - на, та світ-ла ніч-ка зо - ря - на. зо - ря - на.

244. Від наданих звуків побудувати вгору збільшену кварту із розв'язанням у 4-х тональностях за зразком:

D-dur, h-moll *d-moll* (гарм.) *H-dur* (гарм.)

245. Знайти та виправити помилки в позначеннях побудов.

246. Згрупувати за долями у розмірі $\frac{3}{4}$, заліговані ноти замінити однією нотою, що дорівнює їхній сумі. Наприклад:

Умова

Відповідь

Умова

Відповідь

247. У тональності *f-moll* співати:

- а) Ламану за тетра хордами гаму трьох видів з назвою ключових знаків;
- б) Ввідні звуки у натуральному та гармонічному видах;
- в) Характерні інтервали – зб.2 та зм.7 із розв'язанням;
- г) Тритони з розв'язанням.

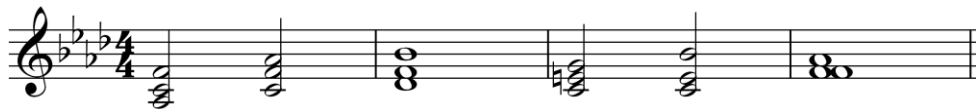
248. Дописати і співати секвенцію в тональності *f-moll*.

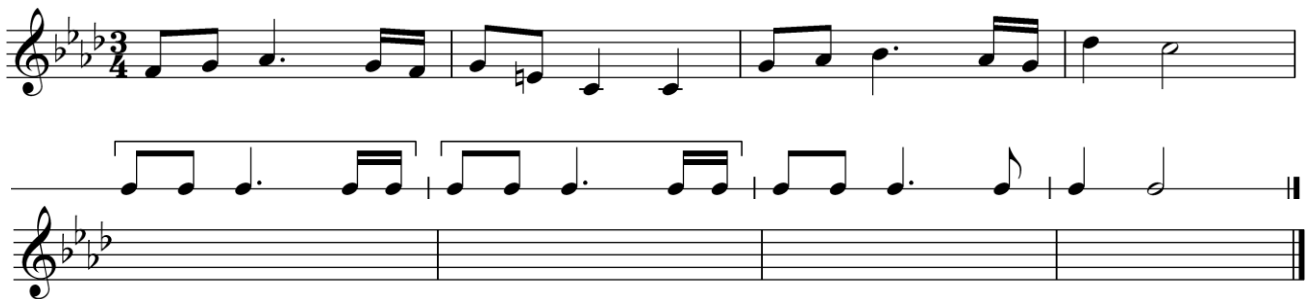
249. Співати двоголосно. Визначити гармонічні інтервали.

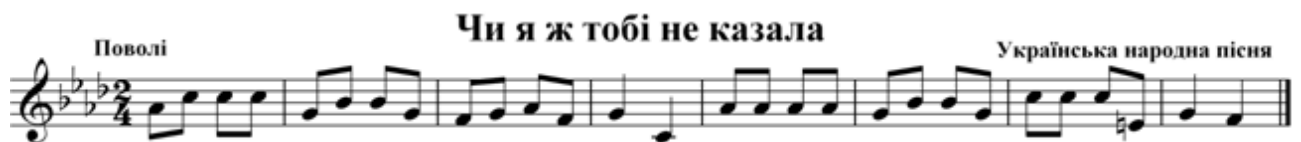
250. Визначити акордову послідовність. Співати одноголосно (мелодично) і триголосно (гармонічно).

251. Закінчити мелодію, застосовуючи секвенцію у запропонованому ритмі.

252. Вивчити напам'ять за допомогою внутрішнього слуху. Транспонувати у *g-moll*.

253. Співати з тактуванням.

254. Співати з гармонічним супроводом.

Дует короля і принцеси

з м/ф "Бременські музиканти"

Г. Гладков

255. Проаналізувати рух мелодії, визначити знайомі інтервали та акорди. Співати з тактуванням

Грибничок

Н. Пономарьова

256. Вивчити напам'ять. Підібрати гармонічний супровід.

Ластівка

Є. Крилатов

257.

Тест №1

Запитання або завдання	Варіанти відповідей (підкреслити правильну)	бали	Запитання або завдання	Варіанти відповідей (підкреслити правильну)	бали
1. Паралельні тональності це:	а) <i>D-dur – d-moll</i> ; б) <i>F-dur – d-moll</i> ; в) <i>a-moll – F-dur</i> .		7. Зменшений тризвук у натуральн. мажорі будується на:	а) II ступені; б) IV ступені; в) VII ступені.	
2. <i>cis-moll</i> біля ключа має:	а) 4 \flat ; б) 4 \sharp ; в) 3 \sharp .		8. З'єднати акорд зі ступенем, на якому він будується:	а) D $_6$ 5 III б) S $_5$ 3 VII в) T $_6$ VI г) S $_6$ IV	
3. Будова гармонічного мажору:	а) 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1, 1, $\frac{1}{2}$; б) 1, $\frac{1}{2}$, I, 1, I, I, $\frac{1}{2}$; в) 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, $\frac{1}{2}$, 1 $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$.		9. З'єднати інтервал з його тоною величиною:	а) в.7 2т.; б) в.3 3,5т.; в) ч.5 2,5т.; г) ч.4 5,5т.	
4. Хар. інтервали зб.2 та зм.7 в мажорі будуються на ступенях:	а) VI і VII; б) IV і VII; в) VI \flat і VII; г) VI і VII \sharp .		10. Верхній тетракорд мелодичного виду в <i>f-moll</i> це:	а) <i>c, des, e, f</i> ; б) <i>c, des, es, f</i> ; в) <i>c, d, e, f</i> .	
5. в.7 містить:	а) 7 тонів; б) 5 тонів; в) 5,5 тонів.		11. До дводольних розмірів належать:	а) $\frac{2}{4}$; б) $\frac{6}{8}$; в) <i>c</i> ; г) $\frac{3}{8}$.	
6. B $_6$ 4 \uparrow =	а) в.3 + ч.4; б) м.3 + ч.4; в) ч.4 + м.3; г) ч.4 + в.3.		12. Grave – це темп:	а) повільний; б) помірний; в) швидкий.	
Загальна сума балів =					

Побудова інтервалів від звуків*

258. Від наданих звуків побудувати вгору зменшену септиму з розв'язанням в однойменних тональностях за зразком:

259. Від наданих звуків побудувати вгору збільшену секунду з розв'язанням в однойменних тональностях за зразком:

260. Від наданих звуків побудувати вгору зменшену квінту з розв'язанням у 4-х тональностях за зразком:

261. Від наданих звуків побудувати вгору збільшену квірту з розв'язанням у 4-х тональностях за зразком:

262. Від наданих звуків побудувати вгору та вниз малу сексту.

263. Від наданих звуків побудувати вгору та вниз велику септиму.

264. Від наданих звуків побудувати вгору та вниз позначені інтервали.

Побудова акордів від звуків*

265. Від наданих звуків побудувати вгору та вниз мажорні й мінорні тризвуки.

$B_{53} \uparrow$ $B_{53} \downarrow$ $M_{53} \uparrow$ $M_{53} \downarrow$ $B_{53} \uparrow$ $B_{53} \downarrow$ $M_{53} \uparrow$ $M_{53} \downarrow$ $B_{53} \uparrow$ $M_{53} \downarrow$

266. Від наданих звуків побудувати вгору та вниз мажорні й мінорні секстакорди.

$B_6 \uparrow$ $B_6 \downarrow$ $M_6 \uparrow$ $M_6 \downarrow$ $B_6 \uparrow$ $B_6 \downarrow$ $M_6 \uparrow$ $M_6 \downarrow$ $B_6 \uparrow$ $M_6 \downarrow$ $B_6 \uparrow$

267. Від наданих звуків побудувати вгору та вниз мажорні й мінорні квартсекстакорди.

$B_{64} \uparrow$ $B_{64} \downarrow$ $M_{64} \uparrow$ $M_{64} \downarrow$ $B_{64} \uparrow$ $B_{64} \downarrow$ $M_{64} \uparrow$ $M_{64} \downarrow$ $B_{64} \uparrow$ $M_{64} \downarrow$

268. Від наданих звуків побудувати вгору зменшений тризвук із розв'язанням в 4-х тональностях за зразком.

C-dur, *a-moll* *c-moll* *A-dur*
 $3M_{53}$ T_{3,t_3} $3M_{53}$ t_3 $3M_{53}$ T_3
VII,II VII\# II

269. Від наданих звуків побудувати вгору D_7 із розв'язанням в однойменних тональностях.

G-dur *g-moll*
 D_7 T_3 D_7 t_3

270. Від наданих звуків побудувати вгору D_{65} із розв'язанням в однойменних тональностях.

A-dur *a-moll*
 D_{65} T_{53} D_{65} t_{53}

271. Від наданих звуків побудувати вгору D_{43} із розв'язанням в однойменних тональностях.

F-dur *f-moll*
 D_{43} T_{53} D_{43} t_{53}

272. Від наданих звуків побудувати вгору D_2 із розв'язанням в однойменних тональностях.

D-dur *d-moll*
 D_2 T_6 D_2 t_6

273. Визначити акорди за зразком.

Зразок
 M_{64}

Музичні приклади для слухового та нотного аналізу

Проаналізувати наступні приклади. Визначати на слух або у нотному тексті:

<p>характер; жанрову основу; темп; розмір; лад (та його вид); тональність; регістр, штрихи, динаміку;</p>	<p>форму (речення, період, проста 2 частинна і т.п.) будову періоду (aaaa, aaab, aabb, abbb, aa¹bb¹, abab, abac і т. п.) період однотональний чи модулюючий; принцип розвитку тематичного матеріалу (повтор, секвенція, варіювання, контраст); рух по звуках вивчених інтервалів та акордів</p>
--	--

274.

Соната для фортепіано

Allegro tr B. А. Моцарт

275.

Місто, якого немає

Andante I. Корнелюк

276.

Жайворонок

М. Глінка

p Помірно

Меж - ду не - бом и зем - лёй пес - ня раз - да - ёт - ся,
не - ис - ход - но - ю стру - ёй гром - че, гром - че льёт - ся.

277.

Мазурка

П. Чайковський

Allegro non troppo. Tempo di mazurka.

mf

p

278.

М'ячик

Л. Шігге

Allegretto

mf

f

Читання з аркушу
Наступні приклади співати з тактуванням

279.

Легка розлука

Спокійно

Чеська народна пісня

Musical notation for 'Легка розлука' in 3/4 time, marked 'Спокійно'. It consists of two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes.

280.

Вибирайся, сину

Повільно

Українська народна пісня

Musical notation for 'Вибирайся, сину' in 4/4 time, marked 'Повільно'. It consists of one staff of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes.

281.

Друг Робен

Досить швидко

Французька народна пісня

Musical notation for 'Друг Робен' in 2/4 time, marked 'Досить швидко'. It consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes. There are 'v' markings above some notes, likely indicating accents.

282.

Була собі Маруся

Рухливо

Українська народна пісня

Musical notation for 'Була собі Маруся' in 2/4 time, marked 'Рухливо'. It consists of one staff of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes.

283.

Ой ци був ти, ци ні

Повільно

Українська народна пісня

Musical notation for 'Ой ци був ти, ци ні' in 2/4 time, marked 'Повільно'. It consists of one staff of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes.

284.

Ой не шуми, луже, дуже

Помірно

Українська народна пісня

Musical notation for 'Ой не шуми, луже, дуже' in 3/4 time, marked 'Помірно'. It consists of two staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes.

285.

Ой, чому я не лужок

Дж. Перголезі

Помірно

286.

Чирвоная калиночка

Білоруська народна пісня

Помірно

287.

Секеріке

Молдавська народна пісня

Швидко

288.

Концерт для скрипки з оркестром, ч. I

Л. Бетховен

Помірно швидко

289.

Помірно

290.

Ой, пішла дівчина

Українська народна пісня

Швидко

291.

Вечірній дзвін

Російська народна пісня

Не поспішаючи

292.

Попід мостом

Українська народна пісня

Помірно

Musical score for 'Попід мостом' in 4/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff. The tempo is marked 'Помірно' (Moderato).

293.

Різдвяна ніч

М. Лисенко

Швидко

Musical score for 'Різдвяна ніч' in 2/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff. The tempo is marked 'Швидко' (Allegro).

294.

Ой, ходила дівчина бережком

Українська народна пісня

Жваво

Musical score for 'Ой, ходила дівчина бережком' in 2/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff. The tempo is marked 'Жваво' (Allegro).

295.

На куриці пір'ячко рябке

Українська народна пісня

Жваво

Musical score for 'На куриці пір'ячко рябке' in 2/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff. The tempo is marked 'Жваво' (Allegro).

296.

Там на горі сніжок упав

Українська народна пісня

Стримано

Musical score for 'Там на горі сніжок упав' in 2/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff. The tempo is marked 'Стримано' (Ad libitum).

297.

Ой наш господар

Українська народна пісня

Широко

Musical score for 'Ой наш господар' in 2/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff. The tempo is marked 'Широко' (Ad libitum).

298.

Дала мені мамця корову

Українська народна пісня

Musical score for 'Дала мені мамця корову' in 4/4 time, featuring a melody on a treble clef staff and an accompaniment on a bass clef staff.

299.

Humpty Dumpty

Жваво Англійська народна пісня

The musical score for 'Humpty Dumpty' is written in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 6/8 time signature. The tempo is marked 'Жваво' (Allegro). The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece consists of 8 measures.

300.

Волошка

Не поспішаючи С. Туліков

The musical score for 'Волошка' is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Не поспішаючи' (Ad libitum). The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece consists of 8 measures.

301.

Ой у полі жито

Вільно Українська народна пісня

The musical score for 'Ой у полі жито' is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The tempo is marked 'Вільно' (Ad libitum). The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece consists of 8 measures.

302.

Ой на горі білий камінь

Рухливо Українська народна пісня

The musical score for 'Ой на горі білий камінь' is written in treble clef with a key signature of two flats (Bb, Eb) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Рухливо' (Allegretto). The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece consists of 8 measures, with a first and second ending in the final two measures.

303.

Два дуби

Легко, весело Українська народна пісня

The musical score for 'Два дуби' is written in treble clef with a key signature of two sharps (F#, C#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Легко, весело' (Allegretto). The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece consists of 8 measures.

304.

Помело

Рухливо Українська народна пісня

The musical score for 'Помело' is written in treble clef with a key signature of two flats (Bb, Eb) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Рухливо' (Allegretto). The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece consists of 8 measures.

Орієнтовні зразки контрольних завдань

Завдання №1. Записати незнайому мелодію обсягом в одне речення зі створенням другого речення (або заключної фрази).

Орієнтовна складність мелодій:

Доля

Українська народна пісня

Світило сонечко

Українська народна пісня

Завдання №2. Записати одну з вивчених мелодій по пам'яті.

Орієнтовна складність мелодій:

Дивлюсь я на небо

Повільно

Л. Александрова

У дорогу

Рухливо

Ф. Шуберт

Завдання №3. Виконати музичний твір (соло, у супроводі інструменту, яким володіє учень, в ансамблі).

Орієнтовна складність творів:

М. Леонтович. Обробка української народної пісні «Тиха вода», «Пливе човен» (для дитячого хору)

Я. Степовий, «Утоптала стежечку» (з вокального циклу «Барвінки»)

В. А. Моцарт. «Kommt, lieber Mai» («Тоска по весні»)

М. Глінка. Обробка української народної пісні «Не щибечи, соловейку»

Італійська народна пісня «Санта Лючія»

Завдання №4. Підібрати гармонічний супровід до вивченої або записаної (диктант) мелодії за допомогою внутрішнього слуху (можливе використання гармонічної фігурації в акомпанементі*).

Наприклад:

Українська народна пісня «Ой не світи місяченьку»

В. А. Моцарт. Арія Фігаро з опери «Весілля Фігаро» (період)

Завдання №5. Транспонувати вивчену мелодію. Наприклад:

Стоїть гора високая М. Лисенко

Помірно

Сто-їть го - ра ви - со - ка - я, по - під го - ро - ю гай, гай. Зе - ле - ний
гай, гус - те - сень - кий, не - на - че справ-жній рай. Зе - рай.

Вечір на дворі Українська народна пісня

Ве - чір на дво - рі, ніч на - сту - па - є, вий - ди дів - чи - но,
сер - це ба - жа - є, чис - то - є не - бо зі - ронь - ки вкри - ли.
Вий - ди дів - чи - но, до ме - не ми - ла. //ми - ла.

Завдання №6. Письмова робота.

Варіант А

Визначити у мелодії за нотним текстом:

- Тональність;
- Вид ладу;
- Розмір;
- Побудову;
- Спосіб розвитку мелодії;
- Рух по звуках вивчених інтервалів та акордів.

Наприклад:

Романс черепахи Тортіли
з к/ф "Пригоди Буратіно" О. Рибніков

Інвенція

Й. С. Бах

Менует

В.-А. Моцарт

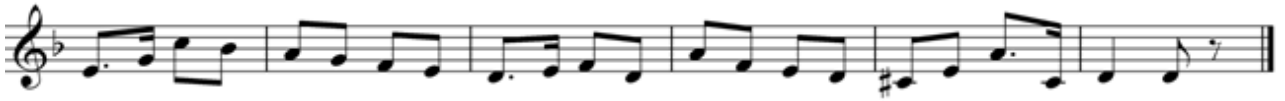
Чи ж я тобі не вродливий

Українська народна пісня

Сів горобчик, зажурився

Українська народна пісня

Варіант Б

1. Прочитати виразно вірш, відчувати його настрій. Записати ритм вірша у розмірі $\frac{6}{8}$:

Подивись, як прекрасно і чисто _____

Ніжних кленів палають вогні, _____

Золотою косою берізка _____

Вихваляється десь вдалині. _____

2. Вслухатися у звучання мелодії та створити другий голос там, де він потрібен.

Ой у гаю, при Дунаю

Українська народна пісня

Ой у га - ю, при Ду - на - ю, со - ло - вей ше - бе - че, то він сво - ю

всю пта - ши - ну до гніз - деч - ка кли - че. Ой тьох - тьох, віть тьох - тьох - тьох,

со - ло - вей ше - бе - че, то він сво - ю всю пта - ши - ну до гніз - деч - ка кли - че.

Створити другий голос до мелодії таким чином, щоб у гармонічному звучанні утворився інтервал зб.4 або зм.5:

Ой піду я до млина

3. Придивитись уважно до мелодії і визначити, чого не вистачає в її запису? Виправити це непорозуміння, зробити правильний запис:

або

4. Прослухати твір (фрагмент твору), наприклад, «Сіцилійський танець» з «Альбому для юнацтва» німецького композитора Р. Шумана. Визначити та підписати гармонічні функції акордів у даному фрагменті твору:

Сіцилійський танець

Р. Шуман

Дати відповіді на запитання (підкреслити правильний варіант):

1. Який характер твору?

- а) маршовий; б) танцювальний; в) пісенний

2. У якому темпі звучав твір?

- а) Adagio; б) Vivace; в) Andante

Визначити акорди в гармонічному супроводі.

5. Зіграти в гру «вірю – не вірю». У першій колонці подано твєдження. Поставити «+» у другу колонку, якщо воно правильне, або в третю, коли воно хибне:

Твєдження	Вірю	Не вірю
 – це пунктирний ритм		
зб.2 у <i>g-moll</i> – це 		
зб.4 та зм. 5 мають однакову тонову величину		
У гармонічному мажорі підвищується VI ступінь		
Останній \flat у мажорній тональності – це IV ступінь гами		
B_{64} складається з послідовності інтервалів в.3 + ч.4		

7. Поеднати назву музичного жанру з притаманним йому видом фактури:

Марш	
Полька	
Вальс	
Пісня	

Прослухати фрагменти музичних творів зазначених жанрів і пронумерувати їх у тому порядку, в якому вони прозвучали.

Додаткові завдання* (на розсуд викладача) Орієнтовний зразок складності

1. Побудувати та співати у тональності *h-moll* гармонічного виду:

- гаму;
- дві пари тритонів із розв'язанням;
- акордову послідовність – t_{64} s_6 t_{64} D_{53} D_2 t_6 .

2. Побудувати вгору та вниз і заспівати від звуку «*h*»:

$ч.4$, $в.6$, B_{53} , M_{64} , $Зм_{53}$ з розв., D_7 з розв.

3. Визначити на слух:

- акордову послідовність у тональності *d-moll* – t_{53} s_{64} D_6 D_{65} t_{53} ;
- від звуків – м.3, в.7, зб.4 – м.6, M_{53} , зб.2, B_6 , $Зм_{53}$, D_7 , D_{43} , гаму нат. мінору.

4. Заспівати напам'ять №

5. Заспівати з аркушу №

6. Виконати знайомий музичний твір (пісня, романс, інструментальна мелодія) з ритмічним або гармонічним акомпанементом на інструменті, яким володіє учень.

Література. Видання українською мовою

1. Афоніна О. С. Сольфеджіо 6 клас. – К.: Нотне видавництво «Мелосвіт», 2010. – 56 с.
2. Ганзіна Т. І. Правила з елементарної теорії музики. – К.: Нотне видавництво «Мелосвіт», 2007. – 76 с.
3. Казак І. І., Амосова Н. В. Музична грамота: навчально-методичний посібник із сольфеджіо та теорії музики. – Рівне, 2007. – 96 с..
4. Павленко Т. П. Сольфеджіо на основі українських народних пісень. – К.: Музична Україна, 2003. – 112 с.
5. Флис В. В., Якуб'як Я. В. Сольфеджіо для 6 класу. – К.: Музична Україна, 1988. – 79 с.

Видання російською мовою

6. Калмыков Б. В., Фридкин Г. А. Сольфеджіо. ч.1. – М.: Музыка, 1989. – 144 с.

ЗМІСТ

ЗА ТЕМАМИ	ЗА ТОНАЛЬНОСТЯМИ
Повторення вивченого матеріалу.....	3 <i>C-dur</i>
Обернення головних тризвуків ладу (повторення).....	4
Синкопа (повторення).....	4
	6 <i>D-dur</i>
	7 <i>G-dur</i>
	9 <i>F-dur</i>
Розмір 3/8 (із пунктирним ритмом).....	10
Тритони і 3м5з в нат. мажорі та гарм. мінорі (повторення).....	11 <i>a-moll</i>
	12 <i>d-moll</i>
Тритони від VI і II ступенів у мінорі	13 <i>e-moll</i>
Зменшений тризвук на II ступені в мінорі.....	14
Домінантовий септакорд (повторення).....	16
	17 <i>B-dur</i>
	18 <i>g-moll</i>
Складний розмір 6/8(із пунктирним ритмом).....	19
	20 <i>h-moll</i>
Обернення D7.....	22
	23 <i>A-dur</i>
Домінантовий квінтсектакорд – D65.....	24 <i>fis-moll</i>
Ритмічна група $\downarrow \uparrow$	26
Домінантовий терцквартакорд – D43.....	27
	28 <i>Es-dur</i>
Домінантовий секундакорд – D2.....	29
	30 <i>c-moll</i>
Тріоль.....	31
Гармонічний мажор.....	35
Характерні інтервали (зб.2 та зм.7).....	37
Тональності з 4-ма ключовими знаками.....	39 <i>E-dur</i>
	42 <i>cis-moll</i>
	43 <i>As-dur</i>
	45 <i>f-moll</i>
Побудова інтервалів від звуків*.....	47
Побудова акордів від звуків*.....	48
Музичні приклади для слухового та нотного аналізу.....	49
Читання з аркушу.....	51
Зразки контрольних завдань.....	55
Додаткові завдання*.....	59
Література.....	60